oprávněny nezúrokovati více vklad pro ten případ, že vzrostly nevybrané úroky až do výše průvodního hlavního dluhu a strana po čas tento se u pokladny nepřihlásila.

Literatura: Dr. ryt. Randa, O závazcích k náhradě škody z činů nedovolených, pak o úrocích, Praha, vyd. II.

Úroky z prodlení viz Úroky.

Úřad.

I. Pojem.

Úřadem jest každý orgán, který mocí příkazu veřejného, přímo nebo nepřímo daného, ať pod přísahou nebo bez ní, povinnen jest, obstarávati práce vlády (srv. § 101 tr. z.).

Dle zdroje, z něhož udělení příkazu veřejného vychází, jsou rozeznávány úřady dvorní, státní, zemské, okresní a obecní. Takové označení úřadu přenáší se také na jeho úředníky, zřízence, vyslance, nebo služebníky, mezi něž také civilní, vojenské neb finanční stráže, četnictvo, státní neb soukromé přísežné úřadníky lesní, hlídače lesní, hlídače státních neb soukromých drah, zřízence dopravní, osoby při styku telegrafní nebo telefonní se počítají, pokud osoby tyto vykonávají nějaký rozkaz vrchnostenský anebo konají úřad svůj (§ 63 tr. z.). K těmto osobám zde uvedeným čítají se dále ještě notáři v jejich úřadování jakožto komisaři soudní (§ 193 not. ř.), přísežní hajní a lesní (§§ 3 a 4 min. nař. daného dne 2. ledna 1854, ř. z. č. 4), přísežní hlídači polní (§§ 9, 10 min. nař. ze dne 30. ledna 1860 ř. z. č. 28). Také církevní orgány (farář) pokud obstarávají vládní úkony, požívají pocty, ochrany i práva svého úřadu.

Mocí úřední sluší rozuměti soujem oprávnění a povinností toho kterého úřadu. K povinnostem náleží přesnosť, nestrannosť a mlčelivosť. Také advokáti jsou s ohledem na nestrannosť potud osobami úředními, pokud jako zástupci svých klientů při nastoupení advokacie v přísahu vzati byli a ku škodě těchto odpůrci pomáhati nesmějí (§ 102 ad *d)* tr. z.). Zneužitím moci úřední a přijetím daru ve věcech úředních páše se zločin ve smyslu trestního zákona (z. tr. z § 101—104, § 6 zák. ze dne 27. října 1862, č. 87 ř. z. o ochraně osobní svobody a § 4 zák. ze dne 27. října 1862, č. 88 ř. z. o ochraně práva domu). Porušení tajemství úředního, pokud jeho uvedení ve veřejnosť zákonem zakázáno, jest přestupkem protizákonného ohlašování (§ 309 tr. z.). Když úředníci, konajíce úřad svůj nebo službu, urazí někoho skutkem, začež se zvláště to pokládá, když někoho zatknou v případech jiných, než které se v zákonech ustanovují, dopustí se přestupku (§ 331 tr. z.). Svádění k těmto zločinům a přestupkům jest rovněž trestné (§§ 105 a 311 tr. z.). Zpronevěření v úřadě zakládá kvalifikovaný zločin již při obnosu 5 zl. převyšujícím (§ 181 tr. z.). Odsouzení trestním soudem má v zápětí ztrátu úřadu (§ 26 tr. z. pak §§ 83 a 399 tr. ř.); pokud téhož znovu nabýti lze, ustanovuje zák. ze dne 15. listopadu 1867, č. 131. ř. z.

II. Ochrana úřadu.

Urazí-li někdo slovem neb skutkem osobu úřední, když vykonává nějaký příkaz vrchnostenský, aneb koná svůj úřad nebo svou službu, anebo nedopustiv se ani takové urážky, jiným způsobem se v to míchá, aby takové osobě v konání úřadu nebo služby neb u vykonávání rozkazu vrchnostenského překážel, dopustí se přestupku (§§ 312, 313 tr. z.). Otevřel-li

někdo o své moci neb nemaje k tomu práva pečeť úřadů veřejných, tedy také obcí, veřejných ústavů učebních, far a veřejných notářů, ať stalo se tak z pouhé svévole, lehkovážné zvědavosti nebo za úmyslem zlostným, dopustil se přestupku (§ 316 tr. z.).

III. Práva.

a) Úřad zakládá státní občanství (§ 29 o. o. z.);

b) sprošťuje přijetí poručnictví a opatrovnictví (§§ 195 a 281);

c) to co k uvázání se v úřad dáno bylo, započítá se v podíl povinný i v podíl zákonný (§ 788—790 o. o. z.);

d) kdo veřejně vykonává nějaký úřad, k jehož zastávání potřebí zvláštních znalostí, jest práv z toho, pak-li by jich neměl (§ 1299 o. o. z.). Úřední mlčelivosť duchovních a úředníků státních vylučuje, aby byli slyšeni jako svědci pod neplatností jich seznání (§ 151 tr. ř.). Dopisování úřední mezi soudy a jinými úřady a téhož formu ustanovuje jednací řád (§ 192 jedn. ř.). O mezinárodním styku viz »Právo mezinárodní«. Místo, v němž úřad trvale sídlo své zřídí, nazývá se sídlo úřední. Jako pravidlo sluší šetřiti, že nikdo úřední úkony mimo své sídlo úřední před se bráti nesmí. Výjimku možno tak činiti jen tam, kde zákon výslovně odbývání soudních dnů na místech mimo sídlo úřední dopouští, jako při jednotlivých okresních soudech, notářstvích, konečně také úředníkům dohledacím.

IV. Úřední přísaha.

Veškeří úředníci ve službách veřejných jsou povinni přísahu skládati (pat. ze dne 28. října 1758). Při propůjčení pouhého titulu, nikoliv ale vyšší úřední hodnosti, odpadá skládání přísahy. Dle dvor. dekr. ze dne 8. dubna 1816, č. 6338/1507 dlužno ve všech případech, kde se vyšší hodnosť propůjčuje, novou přísahu žádati. Dle článku 13. státních základních zákonů o vládní a vykonávací moci, sluší veškerým orgánům státní správy ve služební jich přísaze nezlomné zření ku státním základním zákonům vytknouti. Úřední instrukce pro okresní úřady ze dne 17. března 1855, č. 52 ř. z. stanoví: Žádný úředník nesmí beze složení předepsané přísahy služební úřad svůj vykonávati. Složení přísahy neděje se pouze při vstoupení do státní služby, nýbrž i při uvázání se ve vyšší službu (§ 16). Přednostové (okresní hejtmani) skládají přísahu v ruce správce země (§ 17). Na roveň těmto postaveni jsou přednostové obcí, které mají svůj statut (zejména starostové hlavních měst). Kancelářské osoby skládají přísahu i slib v ruce přednosty (§ 17).

V. Úřední řeč. Viz čl. Řeč úřední.

VI. Poplatky.

Úřední vyřízení, jako opisy, vidimace, vyřízení poplatkového úřadu, domovní listy, protokoly, rozsudky podléhají dle jich druhu různému poplatku tarifovému. Dekrety o nabyté schopnosti k úřadu a ony zvláštní listiny, které mimo vyřízení obsahují rozhodnutí o udělení výsady neb oprávnění nějakého privilegia na titulu občanského práva nespočívajícím, aneb o uznání schopnosti k úřadu od veřejného úřadu aneb obce se vydávají, jako diplomy, listiny o privileji, patenty, licence, listiny mistrovské a o právu občanském, pasy hausírní atd. podléhají kolku za 1 zl. za každý arch. Témuž kolku podléhají duplikáty. Veškerá jiná vyřízení, jež nejsou ani listinami právo zakládajícími ani vysvědčeními, a jež ani jako úřední opisy neslouží, nejsou předmětem nějaké dávky (p. s. 7 a—i popl. z.). Dekrety trvale

udělených míst, které taxe pro udělování míst nepodléhají aneb jim tatáž prominuta, propadají poplatku dle obnosu všech s místem tím spojených ročních požitků (také naturálních i naturál. obydlí) s ohledem na § 16 popl. z. (obnos za 10 let) dle stupnice III. Obnáší-li poplatek více než 20 zl., může býti ve 12 měsíčních lhůtách splácen (p. s. 40 popl. z.).

VII. Služební taxy jsou výhradně spojeny jen s takovým propůjčením služeb státních, pokud se jedná o jmenování se služným přes 200 zl. konv. m. ročně. Naturální platy se vpočítají. Služebná taxa obnáší při prvním jmenování $^1/_3$ ročního požitku a při každém dalším povýšení $^1/_3$ obnosu, který zbývá po odečtení toho, z čeho taxa již zapravena byla; proto také v případě, kde vyšší plat s dřívějším taxy prostým požitkem dohromady 200 zl. kor. m. převyšuje, taxa z celého požitku zapravovati se musí (čís. pat. ze dne 27. ledna 1840 č. 104, sb. z. s., §§ 177—179 popl. z.). (Srv. Taxy, Úřady, Úředníci státní).

Úřad námořský ústřední (governo centrale marittimo) povolán jest k tomu, aby jakožto sprostředkující orgán ministerstva obchodu ve veškerých zemích rakouského pobřeží působil v duchu potřeb plavby námořské a v záležitostech zdravotnictví námořského; má tedy — přímo jsa poddán ministerstvu obchodu — vhodným způsobem upravovati, střežiti a podporovati každé odvětví průmyslu a každé zařízení v to spadající, má příslušné zákony a správní opatření prováděti a vykonávati vrchní dohled ve veškerých záležitostech služebních, osobních a disciplinárních nade všemi úřady zřízenými v různých okresích přímoří (jako jsou úřady přístavní, úřady zdravotnictví námořského, úřady lazaretů námořských) i nad orgány, které tu a tam na místě těchto úřadů fungují. Ústřední úřad námořský zřízen byl k návrhu ministra obchodu Brucka (učiněnému 22. ledna 1850) na základě nejv. rozhodnutí ze dne 30. ledna 1850 a nař. min. obchodu ze dne 26. dubna 1850 č. 51 ř. z. Sídlem ústředního úřadu jest Terst.

I. Obor působnosti:

1. Ústřední úřad námořský koná dohled ku stavbě lodí námořních a ku zdárnému rozvoji jejímu, bdí nad šetřením předpisů cejchovních pro rakouské lodi a povolává schopné stavitele lodí k vyzkoušení způsobu stavby a způsobilosti lodí námořských.

2. Jemu svěřena jest vrchní péče o zřizování, zdokonalení a zachování všech prostředků a zařízení, jimiž dostati se má ochrany a povznesení plavbě pomořské; sem přísluší: přístavy, majáky, světlárny, loděnice, kotevníky, přístaviště a pod.

3. Udíleti oprávnění ku plavbě pomořské a způsobilost k vedení lodí rakouských.

4. Bdíti nad zachováváním zákonů a předpisů, jakož i nařízení policie přístavní, jež přímo týkají se oprávnění plavby pomořské a rybářství námořního, jakož i výkonu jich, dále práv a povinností námořníků a rybářů jakožto takových.

5. Zaváděti všeobecnou matriku pro službu námořskou v rakouském obchodním námořnictví, dále zakládati zařízení k opatření a ku podpoře nuzných rakouských námořníků a jich rodin, dále péči míti o zřizování a povznesení ústavů ku vzdělání ve službě námořnické.

6. Udíleti uznání a pochvalu pánům lodí, námořníkům a jiným osobám o námořnictví obchodní zasloužilým.